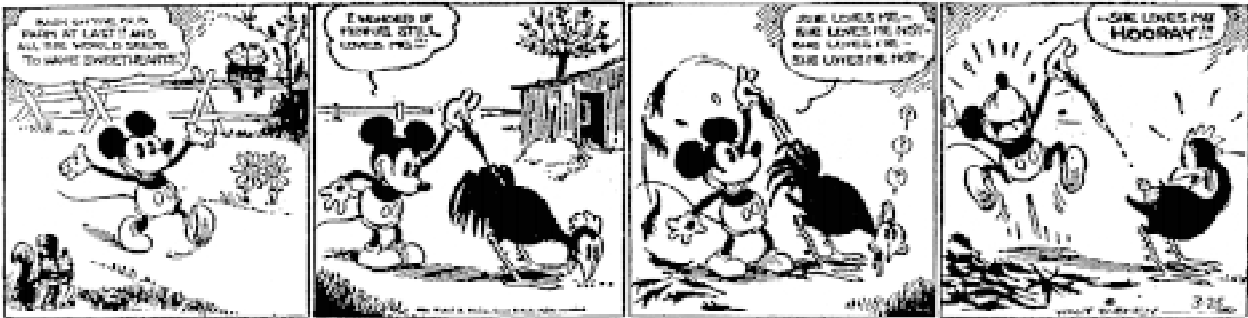

Klassikko

MICKEY MOUSE

By IWERKS

©Disney

Timo Ronkainen

Mikki Hiiren kulta-ajan tunnuslause sen mainoksista ja etukannesta on iskostunut mieleeni. ”Alkuperäisiä Mikki Hiiren seikkailuja sarjan alkamisvuodesta 1930 alkaen.” Albumisarjan ensimmäinen osa oli monellakin tapaa varsin merkittävä julkaisu. Ei pelkästään siksi että se esitteli Mikki Hiiren ensimmäiset sarjakuvajaksot. Se oli ensimmäisiä sarjakuvakokoelmia meillä jossa huomioitiin sarjakuvan tekijät. Samalla oli myös ensimmäinen suomalainen Disney-sarjakuvajulkaisu jossa kaikki tekijät mainittiin nimeltä. Albumin esittelyteksti tutustuttaa suomalaislukijat myös sarjakuvatermistöön stripi-käsitteellä.

Mikki Hiiren Kulta-aika oli ilmestyessään 1971 jotain aivan ennennäkemätöntä. Kirjojen suuri koko oli hyvin erikoista tavallisiin lehtiin ja pokkareihin tottuneiden suomalaisten sarjakuvanlukijoiden joukossa. Samoihin aikoihin löivät useat eurooppalaiset albumisarjat läpi meilläkin. Asterix, Lucky Luke, Tintti laajemmassa mittakavassa.

Mikki Hiiren sanomalehtisarjat ovat tunnetusti amerikkalaisia, mutta Kulta-aika — albumisarja on alkuperältään italialainen. Sarjakuvaentusiastit Ranskassa ja Italiassa löysivät 1960-luvun lopulla amerikkalaiset sanomalehtisarjakuvat ja nostivat ne arvoon arvaamattomaan Samaan tapaan eurooppalainen älymystö oli kohottanut taiteen piiriin amerikkalaisen jazzin ja vanhat rikos- ja melodraamaelokuvat. Alain Resnais ja Umberto Eco muiden muassa kirjoittivat sarjakuvista haltioituneeseen sävyyn, ja isokokoisia antologioita julkaistiin. Mikki Hii-

ren strippejä koottiin myös tällaisiksi kokoelmiksi. Piirtäjien ja kirjoittajien nimiä kaivettiin esille.

Italiassa oltiin siis valmiita sarjakuvien uudelleenarvioinnille. Laatu-lehti Linus oli jo vuodesta 1965 julkaissut vanhojen sarjakuvastriippien ohessa niitä käsitteleviä artikkeleita kirjoittajinaan alan asiantuntijoita ja intellektuelleja.

Mondadori-kustantamon julkaiseman Topolinon toimittajana jo vuodesta 1945 toiminut Mario Gentilini aisti hyvin nopeasti muuttuneen suhtautumisen sarjakuvia kohtaan ja hän toimitti ensimmäisen Topolino d’Oron vuonna 1970. Kunnianhimoisen julkaisuprojektin tarkoituksena oli julkaista Mikki Hiiri -stripit kronologisessa järjestyksessä. Kaikki päivästripit tammikuuhun 1945 saakka julkaistiinkin 33 ilmestyneen albumin aikana. Lyhyet esipuheet, jotka nähtiin myös suomalaisissa painoksissa, oli kirjoittanut Mario Gentilini.

Ensimmäisessä seikkailussaan, joukko löyhästi toisiinsa liittyviä strippejä, sarjakuva-Mikki on monellakin tapaa yhtä mustavalkoinen kuin samanaikainen elokuva-Mikki. Ensimmäisenä tuotetusta Mikki-piirretystä Plane Crazy — Lentokonehullu nämä ensimmäiset jaksot vitsinsä lainasivatkin. Sarjaa tehtiin elokuvien teon lomassa ja kierrätys oli välttämätöntä aikataulun kannalta. Animaattori Ub Iwerks luonnosteli sarjaa varsinaisen työnsä ohella Win Smithin tussattavaksi.

Mikki nähdään lukemassa Atlantin ylittäneen lentäjäsankari Charles Lindberghistä kertovaa kirjaa. Siitä innostuneena hän haluaa oppia lentämään ja ryhtyy muutta mutkitta lentokoneen rakennuspuuhiin. Im-

pulsiivinen ja optimistinen Mikki tarttuu näissä vanhoissa sarjoissa aina empimättä toimeen lapsenkaltaisella innolla. Ub Iwerksin mukaan Mikki mallinnettiin aikansa ykkösfilmisankari Douglas Fairbanksin mukaan seikkailulliseksi kaveriksi joka varoista välittämättä syöksyy kohti tapahtumien keskipistettä.

Walt Disney kirjoitti itse näitä alkupään vilttejä Mikki-sarjoja. Maatilan eläimiä käytetään surutta hyväksi ja ne venyvät ja paukkuvat Mikin käsittelyssä. Lentokoneen propelin käyttövoimaksi hän valjastaa kuminauhan tavoin kiertelle vääntyvän mäyräkoiran. Pyrstö saksitaan kalkkunalta. Minnin alushousuista tulee laskuvarjo.

Minnin pudottua koneen kyydistä Mikki jatkaa lentoaan kohti tuntematonta koneen hajotessa hiljalleen palasiksi. Reilun viikon kuluttua sarjan alkamisesta Mikki haaksirikkoutuu aution saaren rantaan. Nämä kohtaukset on lainattu piirrosfilmistä The Castaway.

Vaikuttaa siltä kuin Walt ja Ub eivät olisi oikein tienneet vielä mihin suuntaan sarjaa pitäisi kehittää. Mihinkään juonenlankaan ei tartuta kunnolla. Haaksirikkoutumisensa jälkeen Mikki löytää ensi töikseen pelottavan näköisen luolan. Sen perältä löytyy merirosvojen arkku, stripin viimeinen tumma uhkaavien varjojen dominoima ruutu antaa odottaa jännittäviä seikkailuja — pimeydessä kiiluvat silmät. Seuraavassa stripissä arkusta paljastuu luuranko ja Mikki pötkii pakoon. Luolan lattialta löytynyt revolveri muuttuu neljän ruudun aikana kivääriksi. Eikä tuon jälkeen merirosvoteemaan enää palata.

Sen sijaan seuraa joukko irrallisia metsästyksen liittyviä lähes surrealistisia

gajeja. Mikki yrittää heikolla menestyksellä saada saarelta ruokaa. Kurjella on jättimäiset saappaat jalassaan. Kookospähkinä onkin gorilla ja niin edelleen. Hämmäntävää on huomata joidenkin metsästysvitsien muistuttavan Tintin lähes samanaikaisia seikkailuja Kongossa (jotka alkoivat puolisen vuotta myöhemmin). Ainakin ne ovat hyvin samanhenkisiä valkoinen-metsästäjä-viidakossa -juttuja.

Sitten nappaavat kannibaalit kaikessa rauhassa kalastelevan Mikin. Näiden poliittisesti epäkorrektien striippien vuoksi tämä sarja on pannassa USA:n puolella — ensijulkaisunsa jälkeen näitä seikkailuja ei siellä ole nähty. Alkuasukkaat kuvataan 1800-luvun kertomusten mukaisesti aivottomiksi villeiksi. Turpeahuuliset, pikimustat ja terävähampaiset alkuasukkaat aikovat lihottaa Mikin teurastuskuntoon. Hän pääsee pakoon, ja sitten parin viikon ajan seurataan kissa-hiirileikkiä siitä kuinka Mikki pitää tyhmiä alkuasukkaita pilkkanaan. Mutta tämäkin aihe unohdetaan yhtä nopeasti kuin muutkin. Yhtäkkiä alkuasukkaista ei näy enää jälkeäkään ja tarina, jos sellaista on, siirtyy muille urille.

Mikki viettää aikaansa lintuperheen parissa, yhtenä poikasista! Tämän tapahtumaketjun aikana sarjan miljöökin muuttuu. Eksoottisen saaren palmut katoavat. Taustoille on nyt piirretty tavallisia puita, jopa aitoja ja taloja! Linnun kyydissä Mikki pääsee takaisin kotitalalleen, jolta hän oli poistunut kolmisen kuukautta aiemmin. Hän putoaa juuri oman postilaatikkonsa viereen.

Poukkoilevan juonen voi selittää tekijöiden kiireellä, deadline oli animaatiotyön lomassa aina lähellä. Voi myös leikkiä ajatuksella, jossa keskenään riitoihin joutuneet Ub ja Walt vetivät sarjaa eri suuntiin. Taiteelliset kiistat heidän välillään johtivat Ubin lähtöön Disneyltä ja strippi jäi kokonaisuudessaan Win Smithin piirrettäväksi jo 10.2.1930.

Sarjan levittäjänä toimineen King Features -syndikaatin toiveesta Mikki Hiiri muutettiin jatkuvajuoniseksi sarjakuvaksi joka yhdisti komedian ja seikkailun. Monet tuon ajan suosituimmista sarjoista oli-

vat tuollaisia, ”vakavat” seikkailusarjakuvat olivat vasta aloittelemassa, Dick Tracyn ja Tarzanin voimin. Walt kirjoitti alun tarinasta Mikki Hiiri Autiolaaksossa (MM in Death Valley), joka alkoi 1.4.1930. Se on kiihvasvauhtinen seikkailu täynnä takaa-ajoja, täpäreitä pelastumisia.

Mikki Hiiri saa perinnöksi setänsä kartanon. Perintöä hoitava turmeltunut asianajaja Samu Suutari (Sylvester Shyster) haluaa kartanon kumman sinnikkästi itselleen, hyvällä tai pahalla. (Shyster = kelmi, epärehellinen lakimies tai poliitikko). Kun muu ei auta, hän palkkaa Mustan Pekan (Peg Leg Pete/Black Pete) koplän pakkottaakseen Minnin allekirjoittamaan kartanon luovutustodistuksen. Kartanosta löytyy aarrekartta, jota Suutari oli havitelut. Sitten alkaa kilpajuoksujen ja takaa-ajojen sarja, joka johtaa lopulta aarteen kätköpaikalle Autiolaaksoon Villin lännen maisemiin. Tapahtumiin liittyy vielä naamioitu muukalainen, Mustaviitta jonka aikeista ei välillä olla selvillä sekä karkea tyhmänpulskaa lännen sheriffi ja pitkäpartainen ”old timer”, joka ei ole sitä miltä näyttää.

Disney on selvästi hakenut aineksia vanhan ajan melodraamoista, näytelmistä joissa viiksekkäille, orponeidon kotitaloa ja siveyttä uhkaaville konnille sihistiin katso-
mosta ja reippaille neidon kunnian pelastaville sankareille hurrattiin. Muita aiheita on löytynyt selvästikin vanhoista pulplukemistoista.

Walt yritti päästä käsikirjoitusvastuustaan irti koettaen suostutella Win Smithiä myös kirjoittamaan sarjaa, siinä onnistumatta. Win irtisanoutui ja sarjan tekeminen kokonaisuudessaan siirtyi vastikään studiolle saapuneen Floyd Gottfredsonin harteille 5.5.1930 ilmestyneestä stripistä alkaen. Hän vei Waltin aloittaman tarinan loppuun 21.6.1930. Mustaviitan salaisuus paljastuu yllättävällä tavalla. Kaksoishenkilöllisyyksien ja naamioitumisen teemoja Gottfredson käytti usein myöhemminkin sarjan aikana. Hän nosti Mikki Hiiren parissa vuodessa tavattoman korkealle tasolle, ja noihin aikoihin sanomalehtien sarjakuvia vielä seurattiinkin to-

della ahkerasti. Kulta-ajan ensimmäinen kirja ei sisällä missään mielessä sarjan parhaita jaksoja, mutta se on kirjasarjan suomeksi julkaistuista osista tärkein, ihan kurioositeettimielessä, koska se sisältää Walt Disney-nimisen miekkosen ainoat sarjakuvatyöt, ja Floyd Gottfredsonin ensimmäiset.

Kulta-aika -albumisarjaa mainostettiin alkuperäisyydellä, striippien piti olla originaalissa muodossaan. Valitettavasti Mondadori ei ollut hankkinut alkuperäisiä amerikkalaisia painofilmejä vaan sarjat oli kuvattu vanhoista italialaisista sanomalehdistä ja Topolinon numeroista. Näiden painojälki oli huonoa ja usein strippejä oli rajailtu ja leikely mielivaltaisesti. Puhekuplia on laajenneltu, taustoja poistettu, tekstilaatikoita leikely, ruutujen järjestyksin on välillä epäselvää.

Yllätyksenä voi tulla myös ettei kaikkia tämän kirjan sarjoja piirtäneet Ub Iwerks tai Floyd Gottfredson, eikä edes Win Smith. Italialainen sanomalehti julkaisi Autiosaari-sarjaa alkuun satunnaisessa järjestyksessä, ja vasta vuoden 1934 uudelleenjulkaisun yhteydessä Topolinon tuolloinen kustantaja Nerbini yritti saada stripit tolkulliseen järjestykseen. Tarinan aukkoja paikatakseen toimittajat antoivat Giorgio Scudellarille tehtäväksi piirtää ”puuttuvia” strippejä. Alkuperäisissä stripeissä Mikki oli vain yhtäkkiä ilmestynyt ilman mitään selitystä takaisin omalle kotitalalleen. Scudellari piirsi selitykseksi parin stripin jakson jossa tämä lentää linnun matkassa takaisin kotiin.

On melko hassua että näiden striippien piti kulkea Yhdysvalloista ensin Italiaan muokattaviksi ja sieltä sitten Suomeen. Meillä ilmestymättömät jaksot käänsi Markku Saarinen ja Helsingin Sanomissa julkaistujen jaksojen suomennokset ovat ymmärtäkseni Sirkka Ruotsalaisen alkuperäisiä 1930-luvun käännöksiä.

*Mikki Hiiren kulta-aika
Ensimmäinen kirja
Sanoma Osakeyhtiö 1971*

Giorgio Scudellari piirsi juonen aukkoja paikatakseen muutaman stripin.